

637 febr. 1957,12; (7) 521 213,240; (8) 634 16647 (Sønderj. 1914–18); 712 70; (9) 634 14741; 107; (10) 398 1821,420; (11) 739 2, 1800,555f,557–62; 398 1806,368f,370–73; (12) 718 1837,183f.

#### PROSA

Gederamsens røde orgier *Poul Lorenzen* (1), dueurternes rosenrøde dejlighed (2); dueurternes frøuld, der står som en åndetåge ud af kapslerne *Svend Fleuron* (3).

LITTERATUR: (1) 961 8; (2) 462 119; (3) 237e 78f.

## Natlys, *Oenothera*

TOÅRIG NATLYS, *Oenothera biennis*, skyder fra bladrosen 50–100 cm høje stængler bærende (juni–august) store svovlgule blomster i et langt aks. Kronbladene folder sig i de første aftentimer hurtigt ud. Indført fra Nordamerika som prydpilante, hyppigt forvildet på sandede steder.

Navnet kan hos os litterært føres tilbage til 1793 og er vel lånt fra tysk *nachtkerze*; *fredløs* (lån fra anden plante med gule blomster, *Lysimachia*) og *æselurt* 1768, det latinske slægtsnavn blev i fransk mistydet til *âne sauvage* = vildt æsel; *rapontika* 1798–1924, roden spist (især i Sydeuropa) som af rapunsel, der hører til anden plantefamilie, se nedenfor, jf. *spansk rapunsel* 1801, *fransk rapunsel* og *roerapunsel* 1805–08, *gul rapunsel* 1806–21, *gul skorsonér* 1840–41 (jf. bd. 4), *rapunselselleri* 1878; *skøger* Sjælland o. 1870, blomstrer først, når det er mørkt, *jo længer' a lever, jo stakker* (stærkere) *a bliver* Djursland o. 1870 også om andre planter med langvarig blomstring, *præstekraver* Lolland o. 1870, *kongelys* Vejleegn 1912, jf. bd. 4, *det gule skørt* Ærø, *gul ranunkel* Femø, *Maren gi' mig en snaps* Tårup Fyn, måske på grund af blomstens vinglasform, *se dig om min tøs* ØLolland, jf. *skøge* ovenfor; *klokken-otte* (=20) Sønderjylland, Fyn, Ærø, Sjælland, *klokken otte blomst* og *klokken halv otte blomst* Fyn, *klokken syv* og *firetyve timer* SFyn.

LITTERATUR: 689 2,130–32; 107 1954.

De skoldede rødder kan spises som salat, asparages eller selleri; dyrkes i mange haver som prydpilante (o. 1800; 1).

Man må ikke flytte eller dele en natlysplante, det bringer ulykke til huset (NVSjælland; 2).

Natlys – tændte kandelabre i den mørknende nat *Xiane Manicus* (3); næsten mandshøje natlys med store svovlgule blomster skinnende som fosforfakler ... de gule natlys stod og koglede derude i halvmørket *Sophus Michaëlis* (4). Forunderlige blomst i nattens skød, der spreder mulmet med sin spæde flamme for selv at blive dræbt i dagens glød *Johs. Boolsen* (5).

LITTERATUR: (1) 688 2,1805,169; 398 1806,368; (2) 684 202; (3) 64 5/4 1952; (4) 600b 143,150; (5) 88 18.

## Fuchsia

Buske eller lave træer med smukke, ofte hængende blomster i lilla, rødt og hvidt. De fleste arter stammer fra Mellem- og Sydamerika. Dyrket i Danmark siden 1834 som stue- og (sjældent) haveplante.

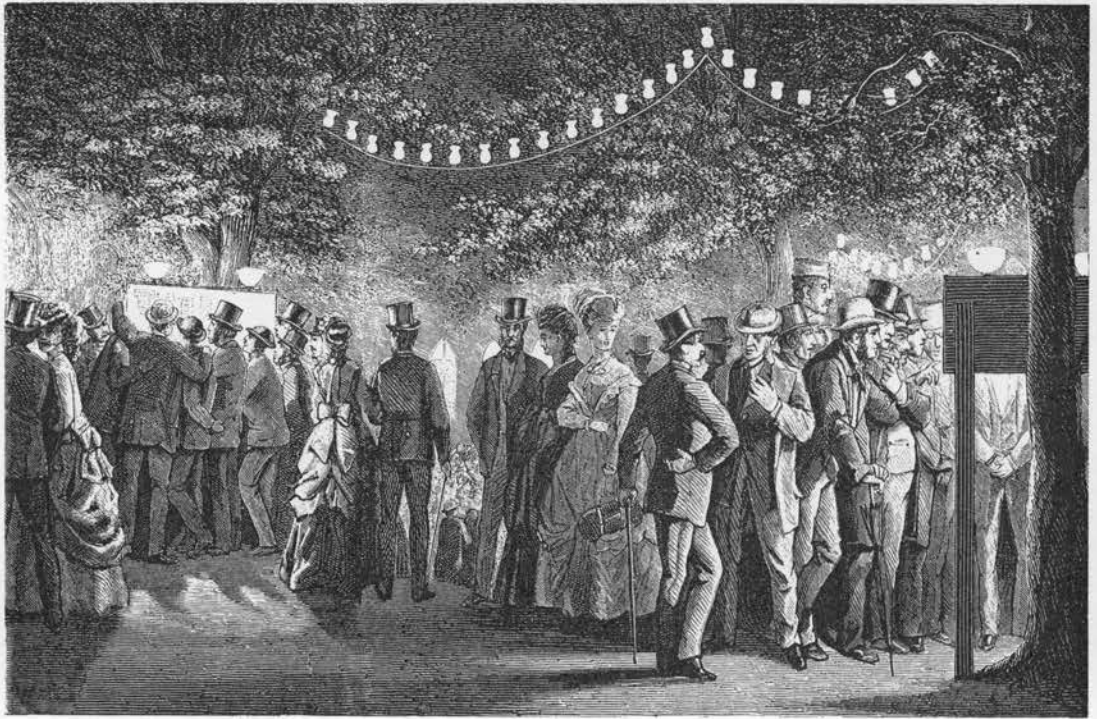
*Fuchsia* opkaldt 1703 efter den tyske botaniker Leonhart Fuchs (død 1566). De fleste folkelige navne skyldes blomstens stilling, form og farver: fra *fuchsia* blodets tunge tårer trille *Niels Møller* (1), *fuchsiablomsten* drypper røde luer *Knud Wiinstedt* (2); røde *fuchsier* hang ved høstprædikenen ned over den hvide alterduk som rindende blod (Bornholm; 3).

*Kristi bloddråbe* 1841ff, *Kristi blodtåre* 1851, 1877, *bloddråbe* 1882ff; SFyn, Strynø, Ærø, *Kristi tåre(r)* Røsnæs, SFyn, NVSjælland, *Kristi blod* NFyn (1913), *Kristi dryp(per)* Herringe Fyn, *Kristi lidelsesblomst* Viborgegnen 1918, *dråbeblomst* Sjælland 1907, *drypblomme*, *drypper* Sønderjylland, *dryppende hjerte* 1950; *danserinde* Ribe: når støvfanget og nogle støvbærere fjernes, bliver blomsten til en *danserinde* eller *jomfru* ØSjælland, *skørter* og [bluse-] *liv* Ods herred, *dansepige* København, Møn, sml. *hjerterblomst* bd. 2; nogle arter kaldes *krinolinefuchsia*, *tivolilygter*, *champagnefuchsia*; *klokkeblomst* Vejleegn (1914), *bandelokker* Tåsinge fra fransk *pendeloque* = et hængende øresmykke. *Ulykkesblomst* SSjælland, se nedenfor. (4).

LITTERATUR: (1) 626 21; (2) 976d 11; (3) 449 1939,15; (4) 689 1,616f; 107 1944; 228e 1,46; 416 nr. 21,1969.

#### ULYKKEBLOMST

Overtroen om *fuchsia* som en ulykkesbringer skyldes måske, at den tidligere næsten udelukkende blev plantet på kirkegårde (1) – den hører



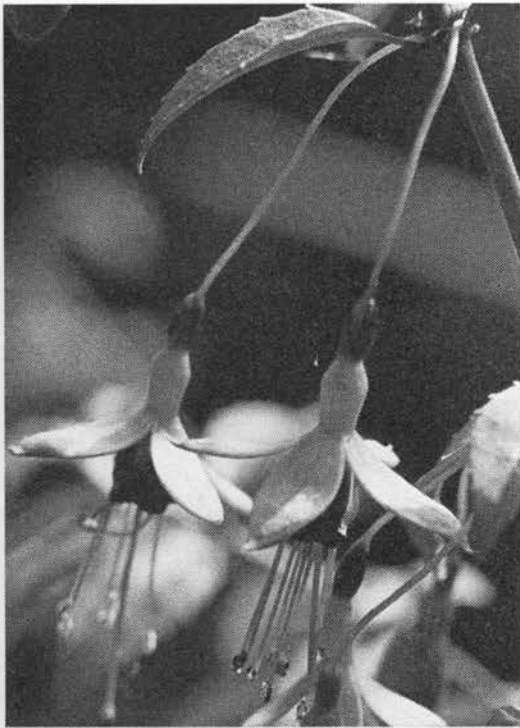
En bestemt sort af fuchsia har fået navn efter lygterne i Tivoli. Træsnit i *Illustreret Tidende* 21-8-1870.

til på en kirkegård og ikke i hjemmet, blomsterhandlere hører ofte kunder afvise et forslag om at købe en fuchsia, de vil ikke have »sådan en begravnelsesblomst i stuen« (København; 2). Den var i Angel alm. på kirkegårde, men måtte ikke dyrkes som stueplante, for så blev hjemmet ramt af en ulykke og død (3). Det skal være uheldigt at have en »Kristi blodsdråbe« i huset (1869; 4), som pottaplante bringer den ulykke, sorg, sygdom, dødsfald (en i nogle egne almindelig tro), den giver ufred i ejerens familie (5), en rød og blå fuchsia var der hverken held eller lykke ved (Røsnæs; 6). Man må ikke give en fuchsia som gave, blomsten varsler dødsfald i modtagerens familie (2), omsorgsfulde mødre sørger for, at unge par ikke får en fuchsia til deres nye hjem, den bringer ulykke (Grindsted 1934; 7). Adskillige steder har man flyttet en foræret fuchsia fra stuen ud i haven eller kastet den på møddingen (2). En fordrukken husmand på den jyske hede blev »reddet«, da nabokone gravede en fuchsia fra hans stue ned på kirkegården og slog tre kors over stedet (1880'erne; 8); o. 1925 blev i en proprietærgårds have på V.Lolland samtlige fuchsiaer gravet op og ødelagt, fordi

man havde bragt i erfaring, at der var uheld ved dem (9). En dame faldt af sporvognen, og en medpassager sagde, at det undrede ham ikke – hun bar jo en urtepotte med fuchsia (København o. 1920; 10). Hvor man dyrker *Kristi blodsdråbe*, kommer ufred mellem ægtefællerne (Mjælland; 11). Den, som har held med fuchsiaer, har uheld med alt andet (Røsnæs; 6), men det varsler held at finde en fuchsia, der spontant er groet frem i haven (Flensborg, NFyn; 12). Visner en fuchsia, varsler det dødsfald i huset (Frederikssund; 12a). Da blomsten er så køn, hævder nogle kører efterhånden, at kun de småblomstrede sorter giver ulykker. Om *dannebrogsfuchsiaen* digtede *Johs. Boolsen* (13):

Af overtroen fik du din bekomst, · du kønne busk, som først blandt alle burde · benævnes som de danske havers blomst.

På Københavns grønttorv solgtes 1967 163.685 fuchsiaer, af Odense og Århus salgsforeninger 147.375. Samme år blev i parken ved Egeskov SFyn åbnet en afdeling med over 200 arter og sorter; greve Ahlefeldt-Laurvig-Bille lancerede fuchsia-navnet *ballerina*, som dog ikke slog igennem.



*Fuchsia*. (ES).

LITTERATUR: (1) 689 1,617; 296 46,1930,24f; (2) 107 1948-50; (3) 161 1906/23:3292; (4) 186 52; (5) 161 1906/23:3, 2651 m.fl.; (6) 914 1,247; (7) 161 1906/23:2651; (8) 636 14,1895,159f; (9) 107 1955; (10) 503 30/10 1928; (11) 228g 31027; (12) 161 1906/23:949,3267; (12a) 161 1906/23:7; (13) 88 16.

## Kornel, Hønsebær, *Cornus*

RØD KORNEL, *Cornus sanguinea*; buskens grene farves i solsiden rødbrune, enkelte bliver ved løvfald blodrøde; bladene er ægformede, blomsterne hvide i store flade stande, stenfrugten blåsort og saftig. Temmelig alm. i krat og hegn, langs gårder, skovbryn.

Hønsebær 1767-1821, Jylland 1796, forleddet nedsættende, bærrerne nærmest uspiselige for mennesker, sml. nedenfor om anden art; rejnær 1767-1829; Jylland, at tysk rain = agerkant, sml. rejnfan bd. 4; rødstrit Sjælland o. 1870 efter den bladløse busks udseende, rødvie Lolland o. 1870 (snarere om *C. alba*), vie = pil; gråkosteris Falster o. 1880 efter anvendelsen, hårdbom Bornholm o. 1880.

Rød kornel har en række navne fælles med HØNSEBÆR, *Cornus suecica*, en urteagtig 10-25 cm høj plante med ægformede blade og små sortrøde blomster i små hoveder omgivet af stort hvidt firbladet svøb, således at blomsterstanden ligner en enkelt blomst; bærrerne er sortrøde. Alm. i nordjyske krat og hedemoser, sjældn på øerne.

Hønsebær 1688ff, fruebær 1769-1821, stenbær Mors 1811-o. 1870, Djursland 1867; o. 1870: troldebær Vendsyssel, vel fra norsk, melbær Ad-dit, hønseblind Lolland-Falster. - Færøerne: royðuber o. 1780ff måske til royða = rød okkerjord (bærfarven). - Grønland: kingmernauset.

KIRSEBÆRKORNEL, *Cornus mas*, prydbusk med gule blomster før løvspringet og store røde, spiselige frugter.

Kornel 1622ff (korneol) af latin corneolus = hornagtig (om veddet); vælske kirsebær 1601, vælsk = fremmed, udenlandsk; hornkirsebær 1790-1876.

LITTERATUR: 689 1,404-08; 751 146; 521.

Frugterne af kirsebærkornel kan spises rå, syltes, anvendes til saft og vin, syltet umodne skal de

*Rod kornel*. (ES).

